

శ్రీ రస్తు -

43/

ఓం శ్రీ దక్షిణామూర్తయేనమః-

శ్రీమదఖిలభూమండల మండనాయమానుల
గు, వై విద్యాపారీణులచే లోకహితార్థం
ము నుండునటులరచియుంపబడిన.

యూనానీ, డాక్టరీ, సంస్కృత వైద్యగ్రంథ
ములనుజక్కగబరిశీలించి.

సర్వజనులకుగ్రాహ్యమగునటులను భవై తో
వై కలాశారమండగు

ముదిగొండ పుల్లనారాధ్యునిచే-

విషరాచికారోగశమని.

యును గ్రంథము, రచియింపబడి.

స్వకీయప చాక్షరీముద్రాక్షరశాలయందు
ముద్రింపబడినది

దఖిన్ హైదరాబాద్ చాట్లమహారాజుగంజు.

కల అనాలు

౧౮౯౫ నవంబరు ౧౯ నెల ౧ తేది

ప్రధమకూర్పు ౩౦౦౦ పేలు

కా పదార్థములగు ను దగూడదు- వా యు, ప్రాతఃకాలము
దు రేండుగూ ములకు యరయుక్తములుగ అన్నను నుభుజించవల
యును. మరియు, భోజనమును జీర్ణకారిపదార్థములతోమిశ్రము
గభుజించవలయును- మరియు-వక్షఃబుతువు లందు కది స్పృ
తో వలయును. కీరాదోసకాయలు- చచ్చకాయలు- ఈమొదల
యి సదీ దాధకములను బుచ్చుకొగూడదు. యేలననగా సరిదీప
దాధకములను విశేషముగబుచ్చుకునిన అజీర్ణకముగంభవిచి వి
ఘాచీజాడ్యమును గలుగంజే సు ఈతీరుగానే అకుకూరలుమొ
ద యి వాటినివిశేషముగ బుచ్చుకొగూడదు అయిననుకా రకా
యలనుబుచ్చుకునిన హానికారకముగనుండును- దానిస్వేదములను
ప్రవాక్షఫలములను వీటి ది న గూడదా గ ము గను డును మా
మిషఫలములభుజించినగుణకారిగనుండును- అయినను సధికముగ
దీనిగూడదు. మరియు, మురిగిపోయిన ఫలములను భుజించగూడ
దు మరియు, కొద్దికపుబువుతో గూడిమధురముగనుండు, ఫలము
లను బుచ్చుకునిన గుణకారిగనుండును. పెరుగును విశేషముగ బు
చ్చుకొగూడదు భుజించినప్పుడు మిరపకారము మిరియాలు,
పూడిన, శుంఠి, అల్లము, చింతపండు- లేకఫల్లనిపదార్థములు,
ఇవిఅధికోపయోగములుగనుండు. పూదీనా దొరకకుండినప్పుడు
యెండబె న పూదీననును యోగించుకోవలయును, మరియు- నేను
క్రెండజెప్పటోయెడు చూషకమును భోజనమయిన పిష్టిటనయినను
లేక గురుత్వముగనుండినప్పుడయినను- లేక వాతము జేసినప్పుడయి
నను- తగుమాత్రము బుచ్చుకుని గుణకారిగనుండును- మరియు
చూణకముప్రతిబుతువుయందుబహుపుపయోగముగనుండును.

యోగము .

యెంతినపూదీనాపత్రములు ౨ తు, మిరియాలు ౫ మాసములు. సోవచకలవణము ౧ తు, చింతపండు ౧ తు, వీటినిచక్కగదంచి పూటకు ౬ మాసములతొప్పున బుచ్చుకునిన అజీణకారోగముశమించును. మరియు, ఈయోగము గత్తరసంభవించినదినములలోబుచ్చుకునిన చాలాభుసయోగముగనుండును మరియు- నిమ్మకాయపరబతునుకొద్దిగడదకములాశేర్చుకుని బుచ్చుకునినచాలాగుణకారిగానుండును-మరియు పయినశెప్పినరీతుగ గులాబీపువ్వుముల అరుకునునయి ను, లేక పూదీనాఅరుకునయినను వీటిలోదేనినయినను, నొకదానిని కొద్దిగనీళ్ళలోశేచిక పరకరయొక్కముగబుచ్చుకునిన మారీడపద్రవముశమించును.

విషూచీజాడ్యముందు సంభవించెడువిరేచనములయొక్క విశేషవర్ణనము.

యేదిన ములలోవిశేషముగ. గత్తరజాడ్యమును భేదించునోపట్టిపివసములలో వాయుపుయం విషముజేరుకుని యుండును. ఈబట్టి దీనిస్పృశకచేమనుజులకు కొద్దిగను, సధికముగను, విషూచీజాడ్యముసంభవించి వృత్తినిగలుగజేసును. లేక, భేదులజాడ్యముసంభవించుచుండును. ఈరీతిగసంభవించెడు విరేచనములు గత్తరజాడ్యములోసంభవించెడు విరేచనములు, ఈరెంటిలోభేదముగలిగియుండును. మరియు- నేనుముందు వ్రాయబోయెడువిచారమునుజూచినప్పుడుసామాన్యముగసంభవించెడు విరేచనములవిచార

విషూచికుండుసంభవించెడు విరేచనముల విచారము ఇవిచక
గబోధపడును.

యే ననగావిషూచాద్యమందున భవించి విరేచనములుతె
ల్లి ను సయ్యముగ టివలెను, లే గంజివలెను పములుగ
లియుండు. మరియు నొకానొక స్వడు కొద్దిగపచ్చని పణ
గలియుండును. మయు, ఇటువ టివ్యాధిసంభవించగానెనెంత
మాతము ఆలస్యముజాయక చిత్సలనుజేయవలయు యేల
గావిరేచనములుసంభవించి తుణమే చికిత్సనుజేయనియడలవ్యా
ధి ధిజెంది మరణమును పుగజేసును. ఇట్లు అనేకులు తినిజెం
ది ప్పారు. కాబట్టి రోగప్రాసంభవమందు అజీర్ణశవనోపా
యమును మయు. విరేచములు క గంపాయమును, చక్క
గజేయ యును, మరియు మూలజాగ్రభయమువ
ల్లగూడాగలుగుచు డి. అట్టి రికియోచించిచికిత్సనుజేయవలయు
ను. మరియు ముం త త్రాదికమాలచే నీరోగము విషూచిరూ
పముగా సంభవించుచు దని వాడుకలోకిఁజెచ్చియున్నారు. ఈవి
చారమునకుమాత్రము మంత్రశాస్త్రము ప్రమాణముగగనుపడు
చున్నది. అయినను, నీవిచారము భక్తివిచారములోజేరియున్నది-
తే, అనుమానాస్పదములొజేరియున్నది. ఇట్టివిచారపరులగుజను
లుస్వాధిమానముగల వత్తులచే బలవంతముగ జనులచేదంపబడు
చున్నారు. వారలకు దలాభకరముగనుండుచున్నది.

విషూచిజాడ్యమునకు చికిత్స.

ఇంగువ ౮ మాసములు మిరియాలు ౮ మా, నల్లవండు ౮
మా, పెం ౮ మా, టినినిమ్మకాయధనముతోనొక డి ము

కరగమదిఁచి శనగలవలెమాత్రలగుజేసి ప్రకృతిగనిపెట్టి వా
డిన విషూచీజాడ్యమునివారణంబగును. మరియు, నధికముగవిషూ
చీజాడ్యమందధిక దాహము సంభవించినయడల గులాబీఅరుకులూ
నిమ్మకాయరసమునుతగుమాత్రముగజేచిఁ మంచిసి ను నిచ్చుట
కుబదులు దీనినినిచ్చిన గుఱకారిగనుండును. లేక గంధక తేజాబు -
(అనగా సల్ఫ్యూరిక్ ఆసిడ్) కెం చిందువులను తీసుపావుమంచిన
దకములూవిడిచి విటినీసీసానునెచి అధిక దాహమున్నప్పుడు కొ
కొ గనిచ్చిన లాభకరముగనుండును- ...

అనేకౌషధములనునొకటి నును విరోచనములుకట్టుబడినియడల గం
చిందువులు వొంటాము. వని దీ లో కొద్దిగనల్లప్పుడుజేచిఁయి
చ్చిన దీనిచేవిషసంబంధముగల మలముపడిపోయినపిమ్మట పక్షులు
కట్టుబడును. నప్పుడురోగికి శ్రమలేకుండునట్లు మ. చిస్తలములూ
నుంచవలయు. దుర్వాసనలగుడ్డలను దీనివేసి లఘువుగానుండున
దాధములను కడుపులోకినివ వలయును. డిస్టమునుగలగంజే
యు ప్లాంట్ గుల్లను శరీరమందుంచవలయును, విరోచనమునుగ
లుగంజేయు. సదాధములను వ్యగూడదు, పొట్టలోనికి సాబూ
దానాగింజలను అరీరాజేసి దీనిలోతగుమాత్రము పాలను జేచిఁ
యిచ్చిన చాలాగుఱకారిగానుండును మరియు, అరారోటుపిండి
నిపాలతో హరీరానుగాచి నివ్వవలయును. దీనిలోషకరను సధి
కముగ జేచక కొ గ వేయవలయును. విరోచనములుకట్టుబడిన
పీచ్చుట ప మునుడుకబెల్లిననీటిలో రొట్టెనయినను. లేక కిచిడిన
నను చిలఘువుగనునివ్వవలయును. ఈవా ధియందు చా ను

బుచ్చుకోగూడదు.

* *

విషూచీజా...ందు శంభవించెడుప్రథమావస్థవిషయమై
మాధవనిధానమందుజెప్పబడిననిదానము.

శ్లో॥ మూర్ఛితసారోవమనుషిపాసాశూలభ్రమో
ద్వేష్టనజ్యంభదాహః । వైవణ్యకంపాహృదినీ రుజశ్చ
భవంతితస్యాంశిరసశ్చభేదః ॥ ...

తా॥ మూర్ఛా, అతిసారము, వమనము-దాహము. శూల
భ్రమ, పికరలయందు డ-అవలింతలు- అగదాహము, మరి
యు- దేహకాంతిమారుట- వణుకుట, హృదయందుపీడగలుగుట,
తలనొచ్చుట, ఇన్నిలక్షణములతోగూడుకునిన విషూచీజాద్యనునిగు
తేరుంగవలయును. ...

దీనిని, ఇం, ఘభావలో డాక్టరులు మూడుదరిజాలగా నేర్పా
టుజేళియున్నారు. మొదటిదరిజా (డిక్లెషమెంట్- అనగా రోగ
ప్రారంభదశ). దీనిచిహ్నయేదనగా, పిల్లచనములు బహుమారు
లు అయినప్పుడు, దీనివణము బియ్యమున జివలెను- లేక. చి
ముగడిగిననీలి వలెనునుండును. కాళ్లుచేతులు వీటియందు ఈడు
పులుగలుగును. మరియు- ముఖముయొక్క కాంతి శ్యామలవణ
ముగను- నల్లగను, లేక, శీఘ్రమువణమువంటివణముగ నుం
ను- మరియు- ఉదా నర్తముగనుండును, మరియు. పీనిగముఖము
వంటి ముఖముగలిగియుండును. మరియు, దాహము- ఊష్ణము

విగ్రహింపబడును. అయినను, దీనిదజ్జా-యందు శరీరము చల్ల బడకుండానుండును. మరియు. నాడివిశేషముగ మందగ ప్రగతుండదు. ఈఅవస్థవిశేషముగ భయంకరమును గలుగఁజేయుదు, అయినను ఈవరిజ్ఞానముందు చికిత్సనుజేయుటకు ఆలస్యముజేయక ప్రకటికదగినచికిత్సలనుజేసిన ఈవిషూచీజాడ్యము వృద్ధినిజెంచుక శాంతించును, లేకున్న వ్యాధివృద్ధినిజెందును. ఇట్టిబీమా నిమంచిగా విదగిలెడు స్థలములోనుంచవలయును, ఇటువంటిరోగిసామీప్యమున అధికజనులుచుండగూడు - ఇంటిలోగంధకము పొగ వేయవలయును. రోగిని పరుండబెట్టినస్థలములా మంచిగాలి వచ్చుచుండవలయును, రోగిని శ్రమదగులనివ్వకుండా సౌఖ్యదశలో నుంచవలయును.

చికిత్స -

అరగుంజయెత్తుమంచినల్లమందును పూదీనాఆరుకుతో దినిపించినను, లేక, రసభస్మము ౫ గురిగింజలయెత్తు. నల్లమందు ౧ గురిగింజయెత్తు, లేక, ౨ గురిగింజలయెత్తు, వీని రెండుమాత్రలను జేసి- ఈరెంటినినొకమాటుదినిపించినను- విషూచీజాడ్యము నివారించును. వ్యాధి హెచ్చుగానుండినప్పుడు వెంటవెంటమందునునిచ్చుచుండవలయును, తగ్గుముఖముగవ్యాధియుండిన చికిత్సలను నాలస్యముగ జేయుచుండవలయును-ఈ థియందు దాహమునధికముగసంభవించును. కాబట్టి నొకసేరు గులాబీపుష్పముల అరుకులో ౫౦ అలూబుఖారుఫలముల నైననులేక పాతచింతపండునైననుజేర్చి కి,వాడియగట్టి కొద్దిగలవణమునుజేచి త్రాగించినను. లేక, పై

నజెప్పిన గులాబీఅకురులోనిమ్మపులుసునుచేచి యైననుత్రాగించిన
అ దాహముశాంతించును. లేక, ఘనజెపి యున్న తుగగంధకద్రా
వకమునుజేసి నీటినిద్రాగించినను మిగిలినగుణకారిగానుండును.

మ యః * కాళ్ళు చేతులనుందు ఈడువులుగలిగినప్పుడు-
శుంఠి సన్నగనూరిశరీరమునిండా రాచినను, లేక, టర్పెన్ టేల్
ను శ రము కురుద్ది ను చాలాడపయోగముగనుండును;— మ
యః- మంచిఆవాలనుమెత్తగనూరి గుడ్డపేలికలకుగాచి, పికరలకు
దండరెట్టుల గ్రందిభాగములకు పట్టిలువెసినబహులాభకరముగనుం
డును, శీతలము హరించును. ఆవాలనూనె కె తు- అనాలు గె తు
టర్పెన్ టాయిల్ గె తు, పీటినినేకముజేళి శరీరమునకును నచా
లాగుణమిచ్చును- ఈడువులుతగ్గును — ఈ షూచీరోగమందు
పాలలోఅరారోటు ని తగుమాత ముజేసి చమచీతోత్రాగట
ట్టుపలచగాఅరీతాగాచికొ గషకరమజేర్చిత్రైనను, లేకకించిల్ల
వణమునుజేచియయినను, అప్పుడప్పుమనిచ్చుచుండవలయును. *

ఇట్లుద్ధ టారాధ్యవంశసంభవుండగు ముదిగొండవల్లనా

రాధ్యునిశరీరచియింపబడిన విషూచికారోగశమ

నియనుగ్రంథమునందు ప్రథమ భాగము,

సమాప్తము.

విషూచీజాడ్యముయొక్క ద్వితీయవస్తావిచారము.

ఈదరిజానుఇంగి షులో కొఱకు ఆ గాక్షీణతా, య
య గురు, ఇదియొ దదిజాగా ను , రెలసనగా- ఈవిషూ
ద్యము భవించి రో , దుబ - ము, క్షీణత్వము, ఇ స భ

విండును, మరియు, శరీరమును స్పృశించితబంకవలె నంటుకును
 చుండును, రెండవదజ్జాక సాధాణముగ ముందుసంభవించిర ద
 రిజాక, ౬- ౭, ఘంటలకుపిచ్చుట, రెండవదరిజాకరంభవగుచుం
 డును- అయినను- నొకానొకప్పుడు ౨౦ ఘంటలవరకు మొదటిద
 రిజానిలచియుండును, మరియు, నొకానొకప్పుడు ౨- ౩. ఘంట
 లకుపిచ్చుటరెండో దజ్జాక ప్రారంభ మగుచుండును. అధికముగ
 కొన్నివిరేచనములైనపిచ్చుట ముఖమునందు అధికముగ గాబతొ
 సంభవించును, మరియు- ముఖము నుగు ముఖముగనుండును. మ
 రియు, చెమటఅధికముగ వెడలుచు రోగి కేహాయు బంకవలెనందు
 కునుచుండును. మరియు నాడిమికిలి మండముగ జెలిండుచుం
 డును, అయినను, రోగికిస్పృహదప్పి మండును, మరియు, అవయవ
 మలయందు ఈడుపులున కముగ సంభవించుచుండును, మరియు
 రో యొక్కధ్వని మరియుకవిధముగనుండును మరియు, ఉష్ణాన
 విశ్వాసములు- అధికముగను, కష్టతరముగను వెడలుచుండును- మూ
 ౬ ముబంధించును. కంతధ్వనిగూచుండును గొంతుగూచుండు
 ను. కటిగుడ్డలోపలికి నీడుచుకునిబోవును, మరియు, నాలుకను
 ముట్టుకునిర చల్లగనుండును. దాహమధికముగనుండును. . . .

పైరజె: అభిషేచనచిహ్నాలకు శాస్త్రదృష్టాంతరము.

శ్లో॥ యశ్చాస్యమదంతో నఖోల్పగః శ్లో॥ వన్యధిక
 తోభంతరయాతనేత్రో ॥ ౧ మన్వరః సర్వమక్షగంధి ॥
 యాకాయాన్నరోసోపునరాగమాయ ॥ సిద్ధాంతాభి
 ధతికంపౌ మూత్రాఘాతో విస తా ॥ అనుభవద్రవా

ఘోరాః విషూ... సంపదారుణాః ॥ ప్రాయేనాహ
 రవైషమ్యా దబీణంజాయతేస్యతామ్ । తస్మాల్లోరోగ
 సంఘాతస్తద్వినాశాద్వినశః ॥ ...

చి క త ,

మొదటి కరణములో జెప్పినన్ని చికిత్సలనుక్రమముచే క
 యు... గనిచ్చినవిషూచీజాడ్యము శమించును నదిశమించకుండి అ
 నేక చిహ్నములనుగనుపరచుచు శరీరము చల్లబారియుండిన- తొత్త
 ఆవాలను మెత్తగనూరి ఒట్టకుచమి- పొట్టనుందంతటను- కాళ్లు
 చేతులు వీటియొక నాడిలమీ ను పట్టింనువే శరీరము డోష్ట
 పారును దీనికన్న- ఈద జాయం వేరొండుచికిత నేదియు
 లేదు. మ యుమొదటిప్ర రణమందు, జెప్పినచికిత్సలనువాడుచుం
 డవ యును. బు మంతుడగువేడు డు తనఅలోచనకుదగిన చికిత్స
 లనుజేయుచుండవలయును.

✱

మూత్రముబొత్తి గారాకుండిన రొండ్లయొక్క సంఘలయందు
 కాపవలయును. మరియు, నడుముమీద పొత్తికడుపున ఆవాలప
 ట్టింను నేనువలయును. మంచిసోరుప్పు, మరియు, అసిటేట్ ఆఫ్
 ఫుటాన్ వీటిని ౫ గురిగింజలయెత్తు మొదలుకుని ౧౦ గురిగింజలయె
 త్తువరకును నైట్రిక్ ఆమ్ల ౧౦ బిందువులనుంచి మొదలుకొని ౨౦ బిం
 దువులవరకును కరూ రోద ను అనగా కేంఫర్ వాటర్ ఇది నొక
 అవుపు ఇవి అగ్ని సీనా ఖురాకు ఇట్లు దినానకు , ౫ పర్యా
 యములు ద్రాగించి ను మరియు, వత్సస్థలమును గాపి ను- వీటిచే
 మూత్రము వెడలును. అవయవములయందు ఈడుపులుగ గి ను

కక-గ వెడలకున్నను, మురియు, బేజైనగుండెనను-
 రణమందుజే గుండెన చికిత్సలనుజేయవలయును. మరి
 ప్పచేతులనుచకక-గ నొత్తవలయును. మరియు సాం
 ౧-౨౪ తు, క్యారోబ్ నేటావ్ సోడా ౧ డామ్, డేడు
 మైల్ట్, పిటిని నేకముజేసి అస ములోనికిపిచికారీగొట్ట
 ఈచికిత్స డాక్టరీమత ములా నిది. మరియు, రోగినిచ
 లిపి బేడు స్థలములానుంచవలయును. అయినను. రోగి
 న గొంగడి లేక రజాయి- ను నవవాటినిచకక-
 యును, మరియు, హస్త పాదములనుచకక-గగదిశ్చూ
 సును. మరియు. నొకయిటుక రాముని చకక-గాకాలి
 నట్టి అరికాళ్ళు, అరిచేతులను గాపుచుండవలయు
 ప్ప చెమటవెడలుచున్నప్పుడు శరీరముచల్లబారియున్న
 ఉపయోగముగనుండును. అయినను, నేను ఈఅధ్యాయము
 ఖ్యముగా చికిత్సలను కొన్నిటిని వ్రాసియున్నాను.
 జేయుటనుత్తముగ నుండును. మరియు- మా
 ములోగూడా మొదటి జాణందు జెప్పించినచికి
 వలయును. నివిముఖ్యముగా రోగనివారణం బాన
 యు, ఈగ్రంథములో జెప్పియున్నచికిత్సలను ముఖ్య
 కరింగియుండవలయును.

సారాధ్యవంశసంభవుండగు ముదిగొండమల్లనా
 యనిశేరచియింపబడిన విషూచికారోగశాస్త్రము
 యును గంధమునందు ద్వితీయ భాగము,
 సమాప్తము.

విషాచియొక్క- మూడోదరిజావణానము.

ఈదజానుభంగిలీపులో యెక్ పన్ అనియందురు. ఈ
 షాచీజాడ్యము రెండోద జానుండిపా రంభమై చావునుగలగ
 జేయకుండినను విశేషముగ 3, 4, ఘంటలలో జయినను. లేక
 నొకానొ కే 1, 2, ము వ్వుట వ్యాధిసిర్నుక్తమై రోగినివి
 చుటగలదు, మ యు, సదినము దే నుండు దాడ్యత గలుగు
 చుండును. మరియు, విషాచీజా యు నివారించినపిమ్మట అప
 కా గనుం మరియు న్నవిధములగు వ్యాధులు సంభవించును- మ
 రో 3, శరీరమందంతట పట్టుబట్టుము. జ్వరము- స్మృ హీనము
 పా ము- ఈమొ యి వ్యాధులు ముఖ్యముగ సల విం చు
 చుండును- బట్టిమూ జాయ దు గ వారణమైనను, కొ
 డ్దికొ గ షాచీసంబ ధమయి రోగము కు జెప్పబడిన నొ
 షదాదులను బుచ్చుకునుచుండవలయును. పిమ్మట నీవిషాచీజాడ్య
 మునిో షముగ నయే వరకు నొషదాదుల నిచ్చుచుండవలయును.
 మరియు, మూడోదజానాపా రంభమైనపిమ్మట రలా ఘంటలవర
 కు వ్యాధి నిముక్తముగ గాకుండినను. అ పురుషుని ముఖ
 వ-క-మా యి ను విరేచనములు గంజివలెను. చి
 షాగ గిన టివలెను. ల్లగను, ఇట్టిలక్షణములతో నుండకు
 డినను ౫, ౬, ఘంటలకు వ్వుట, పావుగుంజయెత్తు నల్లమందు-
 ౧, గు గ జయెత్తుకాచు, ఈరెంటినినే ముజే - దిని లచ్చిన విరే
 చనములనుకట్టుబ జే ను, లే పుల్లదానిన్నువరుబ లో గులా
 బీలరుకునుజేచి- బుచ్చుకు న గు గారికానుండును. భుజించుట
 కుసా దా - హా రా లో నుజేచి- వ్యవలయును- లే

విషూచికారోగశమి

౩౧ అనీకాలోపాలనుజేరి వివ్వవలయును. ర
 వ్యతగలుగువరకు పథ్యకారిగ నుండవలయును. లేని
 యొకవిధమున వ్యాధివంబడించును, మాంసాదులను
 ౩- శల్యములు చరిసి- ఇవి లేనిమాంసమును మిగులా
 ములో నిచ్చుచుండవలయును- శరీరము దుబ ముగలు
 హంసమును నివ్వకూడదు, వ్యాధినివారింపవలయును కు బ
 తో పథ్యకారిగానుండవలయును, లేకున్న నంజుము
 రోగములు బుట్టును. విషూచీ జాడ్యముందు జ్వర
 ముదల ము-త్రీరోగమునివారింపినదని గుఱెరుంగవ
 ట్టికాలములో విషూచీ జాడ్యము కు నిజమైచికిత
 ట్టినిరేవ కారిగానుండకుండు జ్వరచి త లను జేయు
 జ్వరముతగ్గినియునపి- ట్టజేయవలయును నివ్వకరో
 ర్వముగానుంచవలయును, లేక, సన్నిపాతరోగము
 చుడ అట్టికాలములో శిరస్సు - మ యు, కణతలు,
 ౨౨ బొబ్బలుబొడుచునొషదాదులను వేయవలయును-
 వేయ యును, గు-ల- రో బలా లమును
 లగలను బట్టించవలయును, మాత్రము రా న,
 అనాలపట్టి వేయవలయును. పైల యము- ౩౧
 త్రచికిత్సనుజేసిన మాత్రముధారాశముగావెడలజె
 -నుందుగురుత్వముగానుండిన సముముఅవున్పు అనగా
 మంచి పొంటాముదమునునివ్వవలయును. దీనిచే అజీ
 ౨౨ చి విరేచనముగును, రోగములనుల- రోగులకు
 ట్టకు రో యొక్కబలాబలము ను చ- గనె ౦

గి నౌషదాదులనునిచ్చుచుండవలయును. లేక రోగినుబాటుడుగ నుండిననౌషధ గ్రహణమునుతగ్గించుచుండవలయును. మరియు; ధృతికు ౫౦ సం॥ కఠికవయస్సుగలిగియుండిన నౌషధమునుతగ్గించుచుండవలయు. మరియు. నైతవరకునృద్ధవశహేచ్ఛగను నోసం వరకు అదేరీతుగ నౌషధప చూణముత్త చుచుండవలయు. ఏ సగా లయొక్కశ మరియు, ఇంద్రియముయొక్క బల వీటి గనిపెట్టి చి త్స నుజేయవలయును. ..

విషూచీ జాడ్యమువల్ల నొకటి కంటి మూసినదిగా జేయవలసిన చి త్స ని.

జ్వర వేరు ట్లు భాగాలును పు ర శే , నికి మా ము మరియు ను చూడచి, అ ర ముచే నొ నము మ క , గలవలె మాత్రలనుజేసి విషూచీజాడ్యము సంభంచి తోడనే నొకటిరెండు మాత్రలను నివలయును. మరియు. విషూచీ జాడ్యమువల్లదేహ మతిగీతలమునుం న ఘడియఘడియకు నొక్కొక్క మాత్రనునిచ్చుచుండిన తలగుణమును వారింతును.

(౨) శుద్ధి జ్వరముద చి రసము సి ఘటకు నొక్కొక్క తు ముచ్చ తాగించిన విషూచీజాడ్యము శమించును. .

అల్లపుర మును ఘంట ఘంటకు నొక్కొక్కతలము ప్పుర చి విషూచీజాడ్యము నివారింతును. ..

క యా కు ర మాసములు- వీటి క పాయము , జిల్లే పాయ మాత్ర త బుచ్చుకు న విషూచీ మి చును. .

౫ హరితికపూకారము- నల్లవంద, కుండపపావ, ఇవి నొక్కొక్కమాసము. దాచించక- మంచిచేదుపలుకులు, ఇవి నాలుక మాసములు వీటినన్నిటిని చక్కగచూసికొని ఉదకము తోనూరి మిరియాలవలెమాత్రలనుజేసి నొక్కొక్కమాత్రనునీ తోరెండేసిఘంటలకొకసారి దినిపించిన విషూచీజాడ్యము శమించును.

౬ శుంఠి- మిరియాలు- పిప్పళ్ళు, జీలకర, గంభకము, వెల్లి పాయలు- నే లోపొంగించిన ఇంగువ- పైంథలవణము, ఇవి నొక్కొక్క తులము, వీటిని ౧౦ తులముల నిస్కృలునుతోనది జీర్చించువర- చక్కగానూరి జిట్ట గుగింజలవలె మాత్రలనుజేసి రెండేసిఘంటలకొకసారి నొక్కొక్కమాత్రనుదినిపించిన విషూచీ జాడ్యము శమించును.

2) జాజికాయను పోనతోమదికొంచి శనగలవలెమాత్రలను జేసి ఘంటఘంటకునొక్కొక్కమాత్రనుబుచ్చుకునినవిషూచీజాడ్యము శమించును.

౩ విషూచీజాడ్యమందెన్నిచిత్తలుజే ను వాంతులుని వాంచకుండిన చి లనుజేయవలయును. — తామరపలుకులు, ౬ మాసములు- చన్నయాలకులు, ౨ మా-లవంగములు- ౧ మా-మిశి, ౧ తు, మంచిత్రేనె, ౩ తు. వీటినన్నిటిని నేకముజేసి పూటకు ౬ శి మాసములచొప్పున దినిపించిన విషూచీజాడ్యముం దు సంభవించి వషనములునివారింతును.

దాహమ కముగనుండిన పయిన జెప్పబడిన పదార్థములను కషాయముబె క్తిబుచ్చుకుననదిశబ్దించును. శురిగిగు, రక్త చందనము, పపాకటక, వేపచె ర్- ఇవిప్రత్యేకములు ౬ శి మాసములు,

వీటిని రుసే లో వేసి న మనీశ్యమదిగగాచి దీనిలో ౨ తులము ల మిశిరీని జేడిచ్రాగించిన అతివాహము శమించును. ..

౯ నల్లమందులకు ౨ పిందువులు, అనగా లాడతం పిప్ప రుమెంటునూనె ౧౦ చక్కలు- లేక పూదీనాలకు, మంచియు డకము ౩ తు. వీటిని నేకముజేసి ఘంటఘంటకు విషూచిజాహు మందును అయును. ..

౧౦ హార కపూకర ౧, న మందు, ఇతి నొక్కొక్క మాసము నేతిలో వేయించిన ఇంగువు. మితపపొడి ఇవిరెండెసి మాసములు, వీటిని జెత్త నూరి నీళ్ళో మిరియాలవలె మాత్రత నుజేసి విషూచాడంహందు దినిపించి నదిశమించును.

౧౧ క్షీరస ౧, కరసభము, ౧ భాగము, ఉర్ధ్వంగధ క భాగములు- జి - భాగములు, పొంచిన వెలిగారము ౪ భాగ లు ౩ భాగములు. తుం ౬ భాగములు- తుం ౬ భాగములు- ఇవి ౫ భాగములు- చక్కగమాణించి, మృకాయరసముతో చక్కగ మంబి, మూడే - గింజలయెత్తు నొక్కొక్క మాత నుజేసి దీనిలోను నొక్కొక్క మాత్రను ఉష్ణోదకానుపానముగ టుచ్చుకునిన మాచీజాడ్యము శమించు.

౧౨ నొం - నొం - మ విషూచిజా మందుజెక్కిశ్యసం భవి ను, నేనుదు ద జెం బోయెమ చికిత్సలు గుంక ను యును. - మి కామ పొడి కలము, వీటి సమానము గజేడిద చ, పూకులే ఉడంత చన నదిశమించును, మరియు సుప్రసు - ట్టలో రిపియయినను, లేక - చిలుములో జేచికాయయి - పొగకుదా గువిధంబున ఉట్టద్రాగినవె ౬

శమించును.

...

మరియు- పట్టుగుడ్డయొక్క ధూమమును పానంబోన నను. లేక. పాశగోనెత్తబడి ధూమమును పానంబోనచి నను- లేక- పెసరపొట్టి ధూమమును పానంబోనచి నను, వెకిరిళ్లునివారిండును.

...

౧౩) పట్టిబానియ్య గింజలు, అప్పు తులము, రూమీమస్తం ౩ మోలిని పీటిని నీళ్ళలా వేళి భాగాకాచి, చల్లించి బుచ్చుకునిన వెకిరిళ్లు శమించును.

...

౧౪) పసుపు ౨ మాసములు- దీనిని నీ తోనూరి వెచ్చ జేసి బుచ్చుకునిన వెకిరిళ్లు శమించును.

...

(౧౫) పత్తి ఫలుకులు ౪ మాసము - పీటిని త్వతోనూరి, వాడియగిట్టిబుచ్చుకునిన వెకిరిళ్లు శమించును.

...

౧౬ అల్లపురసము ౬ తు- నిమ్మకాయపులుసు ౬ తు- కమల్లిమాణికము ౧ తు, స్త్రోధలవణము ౨ తు. పీటి నన్నిటిని నేక జేసి - కొగనుడికించి. నిలో నాలవభాగము మంచి తేనెను జేచి - సాలోను చి, ఘడియకు రోగికి కొద్దిగని నుంతులు- వెకిరిళ్లుని శమించును.

...

౧౭) పిల్లవాండ్రకు సుభవించినవిషూచీబాద్యమునకు. తుకు మనీలోఫర్, ఇదియూనానీభాష, ఇది రెండుమాసములు- దీనిని చనుబాలతోనూరి శిశువులకు ద్రాగించిన. శిశువులకు గలిగిన విచిత్రశమించును.

...

౧౮ త్వగలిజేరువేరు మూడుమాసములు, మిరియాలు ౫, పీటితోనూరి, వాడియగిట్టి ద్రాగించిన- శిశువులకు గలిగిన విచిత్ర శమించును.

౧౯ అవంగములు ౧౧ - సోపు ౧ తు, వీటిని కషా...
ముగాచి త్రాగి...చిన- శువులకుగలిగిన విషూచీశమిండును. ...

౨౦ కచూరములు ౩ మాసములు, వీటిని నీ తోనూతి పె
చ్చజెరి, శువులకుదా గి చిన విషూచీశమిండును. ..

౨౧ జాజికాయ ౧ మాసము, యాలకులు ౨ మా- అవం
గములు ౫, వీటి సర్ప నూరి తగుమాత్రము తేనెతోనాకించి
శువులకుగలిగిన విషూచీశమిండును. ఈ యాషడమునే కే శకు
న కముగనివ్వవలయును. ...

ఇట్లుద్భూతారాధ వంశసంభవించు ముడిగొండ వల్లనా

రాస్యనికె రచియింపబడి విషూచికారోగశమ

నియ గంధమున దుత్యయ భాగము,

సమాప్తము.

—* విషూచికారోగ వణక ము- *

* అనగా గత్తర, మారీ ఉపద్రవము. *

సర్పములు చక్క-గదెలుసుకోదగిన దేదనగా, ఈ మా ఉ
వమునకు ప్రాప్తమందు విషూచికారోగవని నామమిడియు
న్నారు. !— విషముగ విషస్వభావమును జేందియుండు- గ
డుపు, ఇదిచెడిపోయిన ఉదకమునుండి, మరియు, మురుగుడుజా
పిన పదార్థములనుండి బుట్టుచున్నది, మరియు, నిది ఇటువం
రోగముగదా మనుజులకుదలె తక్షణమే మృతినొజెందించును....

మరియు * నానా విధములగు విరేచనములను, వాతముల
తక్షణం బుంచును. వాస్తవముగ షు చీరోగము మహా

యొకరమైన నుపద్రవములను బుట్టించుటకు కాలమృత్యుగ రూప
ముగనున్నది. మరియు నెక్కడనీవ్యాధిసంభవించుచున్నదో నక్కడ
జగ్రామములను పల్లెలను నాశముజేయుచున్నది. కాబట్టి సర్వజ
నులు ఇట్టియుపద్రవము బుట్టకుండునటుల గ్రామమును, మరియు-
హామమును- జలమును. బుచ్చకునుపదార్థములను- శరీరముల
ను, ఈమొవలయునవాటినిపరిశుభ్రముగనుండునటుల జేసుకునవల
యును। ఇటువంటివాటినిచక్కగశుద్ధిబరుచుకొనిన ఈవిషయబ్రహ్మ
ధ విశేషముగదగలకుండానుండును. నీరోగముఅధికమగుచునకు
కారణభూతముగనున్నది. మరియు- నీ- ధిసంభవించినతక్షణమే
నేమిపుసాయముజేయవలయునో నేమిపజించవలయునో నతి
యు- నేవివ్యాధినిప్ర జెందించునో మరియు- నేచికిత్సనీనితి నుపయో
గముగనుండునోవాటినిచక్కగవిచారించి శాస్త్రమూలముగచికి
లనుజేయవలయును. లేకున్న అజ్ఞానదశచే కాలగ్రస్తులగుచును-
చక్కగ ఈవిచారమునునెరింగి శాస్త్రమూలముగ సంచరించిన
వారలను కియు ద్రవమువిశేషముగ బాధపెట్టనుండును. కాబ
నేను ఈ ంధమందు యెల్లరకుదేటగదెలియునటుల శాస్త్ర
మునుండినెత్తివ్రాసినాడ- మరియు, నీగ్రంధమునుచక్కగజదివిన-
డాక్టరీసంబంధమయిన విచారము యూనానీవిచారము- భా. ప్ర
విచారము. ఇవిచక్కగబోధపడును. మరియు, దీనిని బూచి ప్ర
సంగించినజనులు నెప్పటికి కొబ్బబడరు. కాబట్టి భమనిప్రసాద
సంరక్షణార్థమై జనుల పిజేసినవారలకు వారికనుకూలములయి
నవారలకు సౌఖ్యతరముగనుండును. పర వేశ్యగుడయినవాడెక
కు తుకుడుండగానిభక్తయులుగనుండు రాజాధిరాజులుఈవిషయ
చీజాడ్యము పేరువినినమాత్రమున స్వదేశము దలి సరదేశమున

కుబారిబోవుదురు. నెంత గృముగలవాడయినను నెంతశూ
రుడయినను, నివాతవినిన మాత్రమున నెవరికి జెప్పక పారిపోవు
ను. మ యు. సామాన్యులు, భయస్తులు, వీరివిచారము జెప్ప నేల
మ యు, అతిక్లృష్టము యేయే స్థలములలో విశేషముగ నుండునో
నాయా స్థలములలో మారీడపద్రవములు మెంతుగ నుండును. . . .

మ యు, విశేషముగ జనులు నేస్తలమునండు గుమిగూడియుం
డెదరోనటువంటి స్థలములలో షూచికొ. ద్రవము సంభవించుచుం
డు. కాబట్టి యే లయినవారలు తాముభుంజింపబడు పదా
ధములయందును, భుంజియుండెడు గృహములయందును, తి
దకమందును, వీటియందు సంపూర్ణముగ స్త్రీయుంబి అనుభ
వములొ చెచ్చుకునుచుండెన గ స్థలములలో విషూచికొపద్రవ
ములు మెంతుగ నుండకుండు. . . .

ఇట్లద్భుతారాధ్య వంశసంభవుండగు ముచిగొండవల్లనా
రాధ్యు చే రచియింపబడి విషూచికార్గ
మ యనుగ్రంథమునందుచతుర్థాభాగము

సం సంము.

మొదట

మొదట

(పంచాక్షరీ ముద్రాక్షరశాలలో శిష్టముగనున్న గ్రంథములు.

అనేక తి స్మ తి పురాణ చనాన్యదా హృత్వ ఇత
రమత నిరాకరణ పూ రక శిః పైవ జగతాకరణ సహా
త్పరప్ర ప్రితిపాదిత, గమాధకాదీపికా. రు ౦ - ౪ - ౦

౮ అధ్యాయ ములతో రు కునిన మూలి కారక ప్ర
కాశిక- యశు అరుకః గ్రంథము. తెనుగు తాత్పర్య సహి
తము. వైద్యగ్రంథ , రు, ౧ - ౦, ౦

శివపార్వతీసంవాదము- రు- ౦, ౧, ౦

కంచికామాక్షీపూజా యక్షగానము- రు- ౦. ౨. ౦

శివ . దాధక సాధకములు. రు- ౦ - ౨, ౦

విశ్వక స . రు- ౦ - ౨. ౦

నా ర ము రు, ౦ - ౨, ౦

నూరి వై . సా సం నా రు ౩ ౦. ౦

పున స సంజీ రు ౧, ౦, ౦

మేహ చి త్సామణి, రు ౦- ౪ - ౦

విషాచికారోగశిష్య , రు ౦, ౪ - ౦

వలయువారలు- మై నాభాద్ చొట్టనామాగాజుగ జు “ పం
చాక్ష ముద్రా శాలా కా కైవసు- లేక, గాలి గూడెము
గంపారామచ ద్రో, బుక్ సేల్ లరు కైవసు- లేక, సికిందా
లా కంఠ పాటిభద్ర మాలం బుమన సెల్ లర్ గారి కైవసు-
వ్రాసుకు ప్పించుకు వచ్చును. *

వరహాన ఖండముషటా. గా. డంబ - ౪ - ౧ వ్యము

మద . ము. వాలసరస్వ నామాం త-

